

Remeslá a ich patróni

Remeselnícky patrón

- Svätec, ktorý v súlade s náboženskými predstavami o cirkevnom spoločenstve ochraňoval príslušné remeslo. Patrón určitého remesla sa vyberal podľa jeho životného príbehu, ktorý ho spájal s remeslom. Niektorí svätci boli patrónmi dvoch i troch remesiel.
- Kto môže byť patrónom a čo patrón znamená? V prvom rade je to ochranca, protektor a v katolíckom náboženskom chápaní je to svätec, ako ochranca ľudí, kostolov, miest, krajín, povolání. Východiskom mu je lat. páter = otec.

Atribút

- Predmet, ktorý býva pripojený k figurálne zobrazenej osobe ako jej charakteristický znak a vzťahuje sa k jej postaveniu, k zázraku alebo k zvláštnym udalostiam v je živote.
- Napr.: Neptúnov trojzubec, kľúče sv. Petra
- Z latinčiny attributum = pripojený

- Predmety v kresťanskej ikonografii, ktoré slúžia ako rozpoznávajúce znaky, môžu mať aj symbolický význam, napr. označuje cnosti – napr. symbol čistoty - ľalia a pod.
- Mnohé atribúty bývajú rovnaké u viacerých svätcov, ide o takzvané všeobecné atribúty (napr. palma mučeníkov, odznaky biskupských hodností či rádový habit).
- Vyobrazených svätcov potom konkretizujú ďalšie individuálne atribúty odvodené z udalostí zo života svätca alebo z rozprávania legiend. U mučeníkov býva atribútmi vyjadrený aj spôsob ich mučenia. Atribúty sa vyvíjali dlhú dobu, nachádzajú sa v katakombách na hroboch mučeníkov, ale rozsah ich používania je najväčší v stredoveku. Neskôr aj v dobe barokovej a pribudli aj v období 19. storočia. V súčasnosti výtvarníci taktiež dopĺňujú svoje obrazy znakmi rodov, rádov i pápežov, ktorí dotyčných svätcov kanonizovali. Obraz môže za pomoci atribútov a znakov obsahovať i širšiu históriu svätca, ktorého portrét by v pravom slova zmysle nebolo možné nakresliť.

Sv. Bartolomej –
patrón Farnosti
Čadca na obraze
hlavného oltára

Erb a štít

- Erb je v európskej tradícii na štíte umiestnené trvalé znamenie, ktoré je vytvorené podľa určitých zaužívaných heraldických pravidiel a symbolizuje fyzickú, právnickú osobu, skupinu osôb, územie, mesto alebo obec.
- Náuka o erboch sa nazýva heraldika.
- Najdôležitejšou časťou erbu je štít, tzv. povinná súčasť.
- Cechová heraldika je súčasťou heraldiky, ktorá sa zaoberá popisom znakov a označení cechov analyzuje funkcie týchto znakov v kontexte ich pôsobnosti. Najčastejšie ju tvorila heraldická výzdoba pola pečatí, objavovala sa však tiež na cestovných truhliciach, pohároch, pohrebných štítoch a pod.
- Štít používali remeselníci ako vývesnú tabuľu.

Výroba a spracovanie koží a kožušín

GARBIARI, KOŽELUHOVIA – výroba a spracovanie koží

- Patrón: Sv. Bartolomej, apoštol. Pre hlásanie evanjelia bol umučený, pričom mu zaživa stiahli kožu a pribili dole hlavou na kríž.
- Sviatok 24. august.
- Poznávacie atribúty: nôž, koža z tela.
- Erb: v červenom poli dva skrížené strieborné garbiarske obojručné nože (tzv. škrabadlá).

KOŽUŠNÍCI

KOŽUCHÁRI, BLANÁRI, GRZNÁRI, KUŠNIERI

- Patrón: Sv. Ján Krstiteľ oblečený v kožušinovom rúchu. Prorok, ktorému dal kráľ Herodes sťať hlavu.
- Sviatok: 24.jún
- Poznávacie atribúty: jeho odťatá hlava na mise, baránok, palica na ktorej je nápis Ajhľa, Baránok Boží.
- Erb: v šarlátovo-červenom štíte kus dolu visiacej kožky zastrihnutej do formy štítu.

SEDLÁRI

- Patrón: sv. Juraj, mučeník. Vojak, ktorý cisárovi vytýkal prenasledovanie kresťanov, bol uväznený a mučený a v roku 303 sťatý.
- Sviatok: 24. apríl.
- Poznávacie atribúty: mladý rytier na bielom koni s bielou zástavou, na ktorej je červený kríž, bojujúci s drakom, koleso.
- Erb: v striebornom štítovom poli červené sedlo lemované zlatom. Historické pramene tiež uvádzajú, že sedlári si za patróna často volili sv. Eligiusa (Elégiusa)- biskupa a zlatníka.

ŠEVCI, OBUVNÍCI

- Patrón: sv. Krišpín a sv. Krišpinian, bratia kresťanskej šľachtickej rodiny, obuvníci, šírili evanjelium. Boli umučení v roku 287.
- Poznávacie atribúty: obuvnícke nástroje, nože, šidlo, koža a meč.
- Erb: hlavný symbol je topánka, sprievodným ševcovské nástroje (polkruhový nôž na vyrezávanie kože, knajp – nôž na spracovanie kože, kotlík na pop – lepidlo, hladidlo kože). Farebný prejav erbu: zlaté štítové pole, červená topánka, strieborné nástroje.

Výroba a spracovanie textílií

KRAJČÍRI

- Patrón: sv. Ján Krstiteľ, Niektoré cechy mali za patróna aj sv. Ladislava, uhorského kráľa.
- Bol synom uhorského kráľa Belu I. a poľskej princeznej Ricki.
- Sviatok: 27. jún.
- Poznávacie atribúty: kráľ s kráľovskou barlou v ruke, alebo krajčírsky nožnice.
- Erb: v zelenom štítovom poli sú zvyčajne roztvorené krajčírsky nožnice a náprstok, bez označenia farby.

POVRAZNÍCI

- Patrón: sv. Anna, matka Panny Márie. Zobrazuje sa ako staršia žena s otvorenou knihou, z ktorej číta svojej dcére.
- Sviatok: 26. júl.
- Poznávacie atribúty: otvorená kniha.
- Druhý patrón: sv. Hiláriu z Poitiers, biskup a učiteľ cirkvi. Bojoval proti bludárom Arianom, bol poslaný do vyhnanstva.
- Sviatok: 13. január.
- Poznávacie atribúty: sv. Hiláriu šliape po hadoch.
- Erb: tri zlaté vretená v zelenom štítovom poli, červené srdce v zelenom štítovom poli a strieborné nástroje.

SÚKENÍCI

- Patrón: sv. Martin z Tours, biskup. Ako vojak pomáhal biednym a chudobným, mečom rozťal svoj plášť a jednu časť dal žobrákovi. V noci sa mu zjavil Kristus odetý do tej polovice pláštá, ktorú daroval žobrákovi. To ho priviedlo k rozhodnutiu, že sa dal pokrstiť.
- Sviatok: 11. november.
- Druhý patrón: sv. Severus, biskup z Raveny.
- Poznávacie atribúty:
- sv. Martin – žobrák a plášť, peniaz, vojak, hus, biskup.
- sv. Severus – tkáčsky člnok, holubica na ramene, klinec.

TKÁČI

- Patrón: sv. Anastázia, mučenica. Za pomoc uväzneným kresťanom ju manžel uväznil a mučil hladom. Neskôr bola poslaná do vyhnanstva a upálená.
- Sviatok: 25. december.
- Poznávacie atribúty: hranica, nožnice, nádoba na masť.
- Erb: v zelenom štítovom poli zlatý tkáčsky člnok, strieborné štítové pole, v ňom člnok bez farebného označenia.

Výroba potravín a nápojov

MÄSIARI

- **Patrón:** sv. Lukáš evanjelista. lekár umelec, maliar obrazov a sochár.
- Zomrel mučeníckou smrťou.
- Sviatok: 24. február
- Poznávacie atribúty:
- sv. Lukáš – vôl, písacie potreby.
- sv. Matej - halapartňa, kríž, kameň, meč, sekera.
- Erb: modré štítové pole, v ňom strieborné korcové alebo lopatkové koleso.

MLYNÁRI

- **Patrón:** sv. Kristína, mučenica. Zomrela mučeníckou smrťou.
- Sviatok: 24. júl.
- Poznávacie atribúty: mlynský kameň, hranice, loď, kliešte, železný hák.
- Erb: modré štítové pole, v ňom strieborné korcové alebo lopatkové koleso.

PEKÁRI

- **Patrón:** sv. Alžbeta Uhorská, dcéra panovníka Ondreja II. a Gertrúdy Bavorskej. Chudobná kňažná sa po smrti svojho manžela Ľudovíta uchýlila do kláštora, kde sa starala o chudobných a chorých.
- Sviatok: 19. november.
- Poznávacie atribúty: podáva chlieb, posluguje chudobným a chorým, obklopená mrzákmi, kanvica, kostol.
- Erb: modré strieborné pole a strieborný praclík, modré štítové pole, v ňom strieborné pekárske výrobky (rožok, chlieb) a zlatý valček.

Výroba keramiky:

HRNČIARI

- Patrón: sv. Goár, kňaz a pustovník.
- Poznávacie atribúty: pustovník, hrniec v ruke, figúra diabla, model kostola, rúcho zavesené na slnečnom lúči.
- Erb: zlaté štítové pole a v ňom červený hlinený hrniec, strieborné štítové pole, nože a zlaté koleso hrnčiarskeho kruhu, modrý podstavec hrnčiarskeho kruhu, hriadel' kruhu a na ňom červený džbán.

Drevospracující výroba

DEBNÁRI, SÚDKARI, SUDÁRI

- Patrón: sv. Urban, pápež a mučeník.
- Druhý patrón: sv. Rochus, vyznávač a pútnik.
- Sviatok: 16. august.
- Poznávacie atribúty: rany na nohách, anjel s liekmi, mušľa, pes s bochníkom chleba.
- Erb: modré štítové pole, v ňom zlatý drevený sud. Sprievodnými symbolmi boli ich nástroje: hoblík, pílka, kružidlo, nôž.

KOLÁRI – KOLESÁRI

- Patrón: Sv. Katarína Alexandrijská, mučenica. Pre neoblomné presvedčenie bola väznená, potom lámaná v kolese. To sa však zlomilo, preto bola nakoniec sťatá.
- Sviatok : 25. november.
- Poznávacie atribúty: polámané koleso s nožmi, prsteň a meč.
- Druhý patrón: sv. Elígius, zlatník a biskup, bol aj patrónom sedlárov.
- Erb: modré štítové pole, v ňom zlaté špicové koleso.

STOLÁRI – TRUHLÁRI

- Patrón: sv. Rochus, bývalý stolár, bol tiež patrónom debnárov.
- Sviatok: 16. august.
- Poznávacie atribúty: rany na nohách, anjel s liekmi, mušľa, pes s bochníkom chleba.
- Erb: strieborné štítové pole, v ňom zlatá pílka a hoblík.

Výroba a spracovanie kovov

KLAMPIARI, TLAPKÁRI, PLECHÁRI, SPONKÁRI, FLAŠNERI

- Patrón: sv. Viliam, akvitánsky vojvodca a mních.
- Sviatok: 28. máj.
- Poznávacie atribúty: šliape po diablove.
- Erb: zelené štítové pole a v ňom strieborné brnenie alebo prilba, tiež zelené štítové pole a v ňom dve prilby, jedna zlatá, druhá strieborná.

KOVÁČI

- Patrón: sv. Elígius, zlatník, biskup a mučeník, ktorý je aj patrónom sedlárov a cinárov.
- Druhý patrón: sv. Matej , apoštol, patrón mäsiarov.
- Tretí patrón: sv. Leonard z Limoges, pustovník.
- Poznávacie atribúty: reťaz, okovy, opátska berla, dobytok.
- Erb: červené štítové pole a v ňom strieborná podkova.

ZÁMOČNÍCI

- Patrón: sv. Peter, apoštol, patrón rybárov hodinárov.
- Druhý patrón: sv. Elígius, zlatník, biskup a mučeník.
- Tretí patrón: sv. Leonard z Limoges, pustovník.
- Sviatok: 16. jún.
- Poznávacie atribúty: sv. Peter - ryby, zväzok kľúčov, anjel.
- Erb: strieborné štítové pole a v ňom hlavný symbol, dva zlaté kľúče a medzi nimi aj dva visiace zámky.

Stavebníctvo

KAMENÁRI

- Patrón: sv. Tomáš, apoštol, rybár.
- Druhý patrón: sv. Štefan, diakon a prvý mučeník.
- Tretí patrón: sv. Blažej, biskup, mučeník.
- Sviatok: 21. december a 26. december
- Poznávacie atribúty: kameň, kopija, uholník (sv. Tomáš). Tri kamene v ruke, alebo kniha, spolu s diakonmi sv. Vavrincom a Vincentom
- Erb: modré štítové pole a v ňom zlaté nástroje remesla.

MURÁRI

- Patrón: sv. Štefan, diakon a prvý mučeník, umučený ukameňovaním.
- Sviatok: 26. december.
- Poznávacie atribúty: horiaca svieca, skrížené sviece, hrebeň, lesné zvieratá.
- Erb: modré štítové pole a v ňom dve skrížené zlaté maliarske štetky.

MALIARI, NATIERAČI, LAKOVNÍCI

- Patrón: sv. Anton, pustovník, ktorý bol aj patrónom včelárov a voskárov.
- Sviatok: 17. január.
- Poznávacie atribúty: pútnická palica v tvare písmena T so zvončekom, čertík, alebo jeho hlava, plamene.
- Erb: modré štítové pole a v ňom dve skrížené zlaté maliarske štetky.

SKLENÁRI, OBLOČIARI

- Patrón: sv. Serapion, pustovník.
- Erb: strieborné štítové pole, v ňom dvojité gotické okno s modrým sklom, pod ním sklenárske pravítko a osadený diamant.

TESÁRI

- Patrón: sv. Jozef.
- Druhý patrón: sv. Matej, apoštol.
- Tretí patrón: sv. Štefan, diakon a prvý mučeník.
- Sviatok: 19. marec.
- Poznávacie atribúty: tesárske náradie, píla, sekera, zakvitnutá palica, ľalia.
- Erb: modré štítové pole, v ňom hoblík, píłka a sekera.

Doprava osôb a nákladov

POVOZNÍCI, PREPRAVCOVIA, FURMANI, ŠPEDITÉRI

- Patrón: sv. Štefan a sv. Katarína Alexandrijská .
- Sviatok: 26. december a 25. november.
- Erb: modré štítové pole, zelená pažiť a zlatý voz.

Zdravotnícke služby

HOLIČI - BARBIERI

- Patrón: sv. Mária Magdaléna, kajúcnica.
- Sviatok: 22. júl.
- Poznávacie atribúty: kríž, nádoba so vzácnou masťou, kajúce rúch, bič, hudobný nástroj.
- Erb: červené štítové pole, v ňom zlatý holičský tanier s vykrojením pre krk.

Iné služby

KOMINÁRI

- Patrón: sv. Florián, mučeník. Priviazali mu na krk ťažký kameň a hodili ho do rieky.
- Sviatok: 4. máj.
- Poznávacie atribúty: vedro s vodou, mlynský kameň, horiaci dom, kameň na krku, vojak s prilbou, mečom a zástavou.
- Erb: Čierne štítové pole, v ňom dve strieborné skrížené metly a kominárska škrabačka.

- Zdroje :

Spolok priateľov Turzovky: Páni majstri, 2003

Wilfried Koch: Evropská architektura, 1994 by Mosaik Verlag GmbH,
Munchen, 1998 by Ikar,

<https://www.ludovakultura.sk/>

<https://www.kulpin.net>

<https://www.farnost-cadca.sk/>